

Goigs Marianes del Berguedà

Aquest tema, el dels Goigs Marianes del Berguedà, de tan extens és impossible d'encabir-lo en un sol article. Donant preferència al seu índex o catàleg (per ordre geogràfic de nord a sud), em veig obligat a moltes limitacions sobre el particular. Es tracta d'un gènere poètic semipopular d'arrels medievals (segles XIII i XIV), àmpliament conreat als Països Catalans. Diguem que el nom de "goigs" ve del llatí "gaudia" (els "septem gaudia" de la Verge Maria en un principi) i que entre els de la Mare Déu, els de Jesucrist i els dedicats a Sants i Santes n'hi ha millers i milers d'escampats arreu (més de cent mil?). Ara, de marians, només de marians, si al nostre bisbat de Solsona n'hi ha més de tres-cents, a la nostra comarca gairebé un centenar, inclosos tant en un cas com en l'altre, no sols els goigs pròpiament dits, sinó altres cants religiosos populars semblants: cobles, virolais, himnes, súplices, sardanes fins i tot... En el llistat que deia, no hi figuren els Goigs del Roser (els més antics i divulgats), el Virolai verdaguerià "Rosa d'abril", les populars "Aves de Fàtima", ni altres textos genèrics. "De jardín de María plantado en el Principado de Cataluña", parlava el pare dominic Narcís Camós (segle XVII), de tants santuaris, parròquies i ermites que porten el seu nom (amb goigs o sense).

És una llàstima que l'espai no em permeti de comentar la història, la mariologia, els diversos significats i les característiques formals d'aquesta manifestació de pietat popular de casa nostra, tan rica i encisadora (molt viva abans del Concili Vaticà II; represa posteriorment amb renovada vigoria), sobretot pel que fa a la lletra,

BAGÀ

- 1- *Mare de Déu de Paller*. "Puix que Déu, Verge Maria,/us donà tan gran poder..."
- 2- *Ntra. Sra. de l'Hospitalet*. "Puix en aquest lloc retret/heu volgut ser venerada..."

CASTELLAR DE N'HUG

- 3- *Mare de Déu de n'Hug*. Antics: "De Déu sou la tresorera,/de ses gràcies donadora..."
- 4- *Santa Maria de n'Hug*. Nous: "Puix heu fet de la cabanya /dels pastors vostre aixoplug..."
- 5- *Mare de Déu de les Fonts*. Inèdits: "De Cova d'Iria / l'amor us portà..."

*SANT JULIÀ DE Cerdanyola

- 6- *Mare de Déu de les Esposes o Espases*. Antics: "Puix que sempre heu estat / consol del trist pecador..."
- 7- *Id.* Nous: "Puix que Déu ens ha donat / a vós per consoladora..."

*GISCLARENY

- 8- *Mare de Déu del Roser*. Propis: "Puix que sempre sou llum clara / en el camí vertader..."

*LA POBLA DE LILLET

- 9- *Santa Maria de Lillet*. Antic monestir. "Mare del gran Redemptor, /Verge pura i sense esmena..."
- 10- *Mare de Déu de Falgars*. "Vostres goigs, Verge sagrada,/ cantarem amb veu sonora..."

*SALDES

- 11- *Mare de Déu de Gresolet*. Antics: "Puix de molts sou visitada /en aquest lloc tan retret..."
- 12- *Id.* Antics. "Puix que sou repòs i vida,/ Font d'amor de Gresolet..."
- 13- *Id.* Nous: "Puix voleu ser venerada / en aquest lloc tan quiet..."
- 14- *Id.* Virolai: "Puix que vetlleu aquesta rogalia / des de tan bell indret..."
- 15- *Ntra. Sra. del Castell*. "Puix per vostres fills, Senyora, / Mare sou del Gran Consell..."

*LA BAELLS

- 16- *Mare de Déu de la Baells*. Antics: "Sobre los Cels exalçada, /Sobirana Emperadora..."
- 17- *Id.* Antics: "A vós saludem, Senyora, /Mare nostra, llum i guia..."
- 18- *Id.* Nous: "Puix en vós troba l'espírit / deus fecundes de tendresa..."

*FRONTANYÀ

- 19- *Mare de Déu dels Oms*. Cobles antigues: "Dels Oms gran miraculosa, /linda Rosa..."
- 20- *Id.* Goigs nous: "Bosc i cel feixen els poms / de la teva rustiquesa..."

*LA NOU

- 21- *Ntra. Sra. del Remei*. "En la Nou sou venerada /per Mare del Redemptor..."
- 22- *Mare de Déu de Lurdes*. Antics: "Puix la Nou vostra presència /rep com clara llum i guia..."
- 23- *Id.* Nous: "Puix sou rosa beneïda / que en la terra el cel desclou..."
- 24- *Id.* Cobles: "De Lurdes, Senyora, / de la Nou Estel..."

*SANT JORDI

- 25- *Mare de Déu de la Consolació*. Antic Priorat de Sant Salvador de la Vadella. Antics: "Si sou consol dels mortals / i Reina de compassió..."
- 26- *Id.* Nous: "Puix els fills de la Vadella / en vós troben protecció..."
- 27- *Id.* Minigoigs nous: "Com per art de meravella, /prop de Fígols heu sorgit..."

a la melodia i a les il·lustracions, els seus trets principals.

Tres esments: Si el Mestre Millet afirmava que la melodia dels Goigs de Falgars era de les millors de les catalanes, jo goso dir que el Virolai queraltí de Mn. Pere Tuyet (núm. 47) és dels més poètics de la comarca i les xilografies d'Antoni Gelabert dels de n'Hug també entre les millors.

I tres remarques. Primera: Si molts dels goigs reportats són anònims (lletra i melodia), alguns compten amb literats i músics de primera fila tant berguedana com catalana. Segona: Alguns, sobretot els de Queralt, anys enrere (des de 1798) s'acompanyaven de 40, 80 o 100 dies d'indulgències concedides per bisbes, arquebisbes i cardenals, no sols de casa, sinó de tot Espanya, àdhuc de les Índies. Tercera: Quant a la més possible antiguitat dels impresos: Oms (1680); Queralt (1710); Falgars (1733).

Els més notables santuaris marians del Berguedà ja compten amb sengles llibres d'història local més o menys documentada: ara, no n'hi ha cap com el de Queralt que, a semblança de Montserrat i Núria, hagi despertat l'interès de tants historiadors, literats, compositors i dibuixants. La prova màxima: ANTOLOGIA QUERALTINA. Vol. I: Textos en vers i prosa. Vol. II: Obra popular i musical. Ed. de L'Albí. Berga, 1992. (Reed. 2010, sota el títol, A RECER DE QUERALT).

Com a antecedents i fonts de tot el que es pugui escriure en endavant sobre el particular, tenim, per sort, dues referències importants: GOIGS DE LA MARE DE DÉU DEL BISBAT DE SOLSONA. Polifònica de Puig-reig (coral) i Montserrat Torrent (orgue). Àudio-visuals de Sarrià, 1993 (en casset i disc-compacte). Setze goigs, set dels quals són berguedans. I una altra obra colossal: GOIGS MARIANS DEL BISBAT DE SOLSONA. Vol. de 592 pgs. Climent Forner i Benigne Rafart. Amb índex general per ordre alfabètic i d'arxiprestats, amb melodies, reedicions i reproduccions en facsímil. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2001.

Diguem, per acabar aquest preàmbul, que si a Catalunya hi

*BERGA

- 28- *Mare de Déu dels Dolors*. “Vau patir llarga agonia /pels turments del Salvador...”
- 29- *Mare de Déu del Pas dels Lladres*. Camí dels Rasos de Peguera. “Verge del Pas dels Lladres, /Reina i Senyora, Reina i Senyora...”
- 30- *Mare de Déu de la Pietat*. Capella. Antics: “Centre de la humilitat, /Verge i Mare de tots pia...”
- 31- *Id.* Antics: “Plens fe i d'humilitat, / clamem tots amb melodia...”
- 32- *Mare de Déu de Queralt*. Antics: “Cantarem amb alegria / vostres goigs cantant-los alt...”
- 33- *Id.* Antics (en castellà): “Con muy tierna devoción / os decimos, Madre pía...”
- 34- *Id.* Antics: “Celestial Emperadora / del cel i terra aclamada...”
- 35- *Id.* Gozos: “Es la vida de un momento, / de amarguras manantial...”
- 36- *Id.* Cobles: “Amb el cor de ternura, / a Déu vull demanar...”
- 37- *Id.* Gozos: “A cantar tus glorias vamos / con ternura angelical...”
- 38- *Id.* Antiga Fàbrica Lluís Ne. “Pugem l'escala santa/del vostre hermós Palau...”
- 39- *Id.* Antics: “Puix per ser nostra alegria/ fiels us feren eix Palau...”
- 40- *Id.* Coronació any 1916: “Si en la tenebra ens espia / Llucifer, amb son dogal...”
- 41- *Id.* Nous: “Un somriure us té nimbada / de bell aire maternal...”
- 42- *Id.* Virolai (1916): “Mare de Déu ets torre de David, / alta en el cim, de vori resplendent...”
- 43- *Id.* Virolai (id.): “Oh, Madona berguedana, /Verge Santa de Queralt...”
- 44- *Id.* Virolai (id.): “Verge gentil, de Berga Sobirana, / des d'eix trono tan alt...”
- 45- *Id.* Virolai: “Verge gentil, dels berguedans la Mare, /Regina celestial...”
- 46- *Id.* Virolai: “Madona de Queralt, Santa Maria: /Sigueu pels berguedans del cel la via...”
- 47- *Id.* Virolai: “Ave, Maria, gentil Sobirana / d'aquest aspre cim...”
- 48- *Id.* Himne de la coronació (1916): “Verge dels cims, Regina de la Serra, / Mare de Déu, Estel del Berguedà...”
- 49- *Id.* Himne dels Romeus: “Verge Santa i Gloriosa, /que floriu com una rosa...”
- 50- *Id.* Himne del cinquantenari (1966): “Verge dels cims, d'estrelles coronada, / Emperadriu del Poble berguedà...”
- 51- *Id.* Processó de rogatives: “Senyor ver Déu Jesucrist que mort volguéreu / prendre dalt de la creu per nos salvar...”
- 52- *Id.* Pregària. “No us dolgui, no, / de ser petiteta, / que del Berguedà / sou Reina i Senyora...”
- 53- *Id.* Minigoigs: “Sou l'ocella enamorada /de l'eterna visió...”
- 54- *Id.* Cançó de l'Escolania: “Verge blanca, Verge bruna / de Queralt i Montserrat...”
- 55- *Id.* Sardana “Les aromes de Queralt”: “Té la cima de Queralt / les aromes sanitoses...”
- 56- *Id.* Sardana “L'oreneta de Queralt”: “A tots allarga estesa la mà dreta /la Verge encisadora que somriu...”
- 57- *Mare de Déu de la Salut*. Vall de Baix. “Del carrer que vos venera / i del fill que a vós acut...”
- 58- *Mare de Déu de cal Sarraís*. Capella. “De cal Sarraís Senyora, /sigueu sempre empara i guia...”

*AVIÀ

- 59- *Mare de Déu del Remei*. Capella del mas Castanyer. Antics (en castellà): “Encierra el pecho oprimido / de lágrimas un caudal!”
- 60- *Id.* Antics: “Consol sou de l'afligit, / de desvalguts protectora...”
- 61- *Id.* Nous: “A la serra de Noet / nova estrella la il·lumina...”
- 62- *Santa Maria de Jus o de la Llet*. Antics: “Cels i terra, gran Senyora, / us aclamen a por-fia...”
- 63- *Santa Maria d'Avià*. Nous: “Noia sou de Natzaret, / que d'amor féreu l'esplet...”

*CAPOLAT

- 64- *Ntra. Sra. dels Tossals*. Antics: “Puix que Déu us ha exaltada / del cel en els graus més alts...”
- 65- *Id.* Cobles: “Oh Verge dels Tossals, / Reina i Senyora...”

*EL CINT

- 66- *Mare de Déu del Bosc*. Antics (retocats): “Puix del Bosc sou nomenada / i emboscats aquí vivm...”

*CORREÀ

- 67- *Mare de Déu dels Torrents*. Súpliques per la pluja: “Puix podeu remeiar l'ànima / de tots els vostres servents...”
- 68- *Id.* Súpliques id.: “Escolteu la humil instància/dels vostres pobres servents...”
- 69- *Id.* Goigs nous: “Si de vós, Verge sagrada, /en davallen tots els béns...”

***ESPINALBET**

70- *Mare de Déu de Corbera*. Antics: “Puix el món a vós reclama / per l’alivi del dolor...”

71- *Id.* Antics (retocats): “Puix el món de vós s’encanta, /sent l’alivi en tot dolor...”

72- *Id.* Invocació: “Verge en el temple sagrat / de Corbera anomenat...”

***LA VALLDAN**

73- *Mare de Déu del Bon Refugi*. Antiga parròquia de Sant Pere de Madrona. “Puix teniu un cot de Mare, /tot dolcesa i tot bondat...”

***VILADA**

74- *Ntra. Sra. de Fàtima*. Moderns: “Oh Mare i Reina sagrada / i de Fàtima l’estel...”

***CASSERRES**

75- *Ntra. Sra. de l’Antiguitat*. Antics: “Amb el nom de Senyora / de l’Antiguitat...”

76- *Id.* Antics: “Salvi-us Déu, Maria, / Mare del Roser...”

77- *Id.* Actuals (amb un lleu retoc): “Puix nostra intercessora / el cel us ha nombrat...”

***GIRONELLA**

78- *Mare de Déu dels Dolors*. Cobles antigues: “Puix sou Mare dolorosa, / dolça Esposa...”

***CAL BASSACS**

79- *SANTA MARIA*. Novíssims (cinquantenari de la nova església, 6 maig 2012): “Puix la nostra fe us bastia / aquest temple amb molt de zel...”

***CAL PRAT**

80- *Mare de Déu de Montserrat*. Renovació de l’església (1949): “Ja que sou bella Pastora /de l’església d’aquest Prat...”

***SAGÀS**

81- *Mare de Déu de la Guàrdia*. Actuals: “Puix sou nostra llum i guia / des d’aquesta serralada...”

***MERLÈS**

82- *A Maria Assumpta*. Precs i lloances: “Per la glòria que a tothora / us tributen terra i cels...”

***OBIOLS**

83- *Els set dolors de la Mare de Déu*. Antics: “Set espases de dolor / han ferit el vostre cor...”

***OLVAN**

84- *A Santa Maria Assumpta*. Himne. “Pel gran camí de llum que vós obríreu, /d’Olvan far resplendent...”

***VALLDAURA**

85- *Ntra. Sra. de Valldaura*. Antics: “Vostres goigs amb veu alçada / cantarem, Reina i Senyora...”

86- *Id.* Nous: “Des l’aurora que el sol daura/fins que es fon l’últim estel...”

***SANT MAURICI**

87- *Mare de Déu de la Quar*. Antics: “Gran Senyora, amb alegria, /Mare del Rei, singular...”

88- *Id.* Pregàries per la pluja: “Puix sou Reina poderosa / i també Mare molt pia...”

89- *Id.* Nous: “Ja que Déu us va nombrar /de cels i terra Senyora...”

90- *Id.* Actuals: “Sota l’ombra tutelar / de la vostra mà rectora...”

91- *Id.* Cant: “Perla dels cims divinament preclara, /Senyora de la Quar...”

***MEROLA**

92- *Ntra. Sra. de Merola*. “Verge sou immaculada / i gran estrella del dia...”

***SERRATEIX**

93- *A Maria Assumpta*. “Puix que vetlleu les nostres contrades / des de cima d’aquest relleix...”

94- *Santa Maria*. Capella del mas Santamaria: “Vostre nom, Santa Maria, / puix ens heu volgut donar...”

ha tot d’Associacions de Gogistes (Barcelona, Tarragona, Girona, etc.), al nostre bisbat de Solsona també n’hi ha, i de ben actives per cert, com GOGISTES SOLSONINS. O com BAGÀ GOGÍSTICA, que tant honora la nostra comarca.

Climent Forner i Escobet